

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/84680,Nowicki-Maciej.html>
2022-10-05, 15:06

Nowicki Maciej

NOWICKI Maciej (26 VI 1910, Czyta, Kraj Zabajkalski – 31 VIII 1950, Pustynia Libijska), architekt nowator. Syn Zygmunta, działacza ruchu ludowego, później senatora RP, i Filipiny z domu Filipowicz.

Jeszcze przed odzyskaniem niepodległości przez Polskę rodzina Nowickich opuściła Syberię i zamieszkała pod Krakowem. W 1918 wszyscy wyjechali do Chicago, gdzie Zygmunt objął stanowisko konsula generalnego RP. N. uczęszczał tam do szkoły, a także na kursy rysunku w Museum of Arts, gdzie uzyskał pierwsze wyróżnienie za swoje prace. Po powrocie do Polski nadal rozwijał talent w Szkole Sztuk Pięknych im. W. Gersona w Warszawie oraz w Wyższej Szkole Malarstwa i Rysunku L. Mehoffera w Krakowie. Po uzyskaniu w 1928 matury w VIII Gimnazjum im. A. Witkowskiego w Krakowie, podjął studia na wydziale architektury PW. Na studiach poznał swoją przyszłą żonę, Stanisławę Sandecką, z którą wspólnie osiągał sukcesy w dziedzinie grafiki użytkowej. Studia ukończył w 1936, ale już wcześniej podjął działalność projektową. Odbывał podróże naukowe, m.in. do Francji.

W 1936–38 wygrał kilka prestiżowych konkursów architektonicznych, m.in. na meczet w Warszawie i pawilon polski na wystawę powszechną w Nowym Jorku (do realizacji wybrano jednak projekt, który zajął III miejsce). Przed wojną zrealizowany został jego projekt Domu Wycieczkowego w Augustowie i dokończony dopiero po wojnie – Ośrodek Wychowania Fizycznego w Warszawie.

Podczas okupacji N. zajmował się aranżacjami sklepów i kawiarni w Warszawie. Brał udział również w tajnych konkursach architektonicznych oraz tajnym nauczaniu na wydziale architektury PW. Wiosną 1945 z grupą swoich studentów z okresu wojny pracował nad planami

urbanistycznymi stolicy oraz nad projektami niektórych obiektów w dzielnicy administracyjnej (m.in. budynku sejmu). Jesienią 1945 został oddelegowany do Nowego Jorku, gdzie wszedł w skład międzynarodowego zespołu architektów powołanych do opracowania projektu siedziby Organizacji Narodów Zjednoczonych. Wykładał wówczas w nowojorskim Pratt Institute, a od 1948 w School of Design w University of North Carolina w Raleigh. Do najważniejszych projektów N. z tego okresu należy, zrealizowana w tym mieście już po śmierci N., hala wystawowa była przygotowana na wystawę stanową (oryginalnie nazywana Livestock Pavilion, ob. Dorton Arena). Budynek, w którym dwa żelbetowe paraboliczne łuki (stąd niekiedy nazywany: Paraboleum), ułożone wobec siebie przeciwstawnie, podtrzymują wiszący dach, został uznany za jedno z najwybitniejszych dzieł architektury modernistycznej na świecie. Projekt ten dowodzi doskonałego zrozumienia właściwości materiału.

Wiosną 1950 dwaj nowojorscy architekci A. Mayer i J. Whittlesey zaprosili N. do zespołu projektowego miasta Czandigarh – nowej stolicy indyjskiego stanu Pendżab. Praktycznie bez pomocy współpracowników N. stworzył wówczas plan urbanistyczny wraz z typami poszczególnych osiedli oraz projekty poszczególnych obiektów użyteczności publicznej. Uważa się, że jego projekt był doskonale dopasowany do charakteru miejsca i stylu życia ludzi, którzy mieli to miasto zamieszkiwać. Po śmierci N. Mayer zrezygnował z pracy nad tym projektem. Jego dokończenie powierzono innemu wybitnemu architektowi, Ch.-É.J. Le Corbusierowi, który odszedł od założeń N. i stworzył inny projekt, któremu po latach zarzucono, że bardziej nadawał się do realizacji w zindustrializowanych krajach Zachodu niż w rolniczych Indiach.

W drodze powrotnej z Indii samolot rejsowy, którym podróżował N., rozbił się na Pustyni Libijskiej k. Wadi an-Natrun w Egipcie. Jego ciała nie zidentyfikowano. W miejscu pochówku jego rodziców na cmentarzu Wawrzyszewskim w Warszawie urządzono mu symboliczny grób.

SBTP (T. Barucki).

T. Barucki: *Matthew Nowicki. Poland-USA-India*, Warszawa 2010; M. Marter Joan: *The Grove Encyclopedia of American Art*, Oxford 2011, pp. 571-572.

Sławomir Łotysz

[Poprzedni](#)
[Następny](#)